

Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglua@mail.ru

QUŞ DİMDİYİNƏ BƏNZƏYƏN ƏLİN..

Qurumuş ağacı suvarması

Öncədən deyim ki, barəsində yazmaq istədiyim kitab və onun müəllifi mənimlə eyni dövrün və eyni mühtin adamıdır. Yeni ədəbiyyat deyilən məkana, sözün ormanına çox kiçik, barmaq hesabı ay, gün fərqlə gəlmişik. Və gəldiyimiz o gündən üzü bəri bir istəyimiz, bir niyyətimiz olub: bacardığımızı, içimizdə olanı sözə verək, sözə söykənək, sözün qayğısını çəkib keşiyində duraq. Buna nə qədər nail olub-olmadığımızı təbii ki, daha çox söz xridarları və bir də bizdən sonrakı zaman deyəcəkdir. Ona görə bizdən sonrakı zamanı xüsusi vurğulayıram ki, bu gün Azərbaycan söz məkanının bir qüsurlu tərəfi var; istər ədəbiyyatşünas tənqidçilər, istər oxucular müəlliflərin, onların yazdıqları əsərlərin "xətrinə" dəymirlər. Ədəbi tənqiddən çox ədəbi tərifə üstünlük verirlər. Bu da adamların bir-birinə olan xoş münasibətinin, üzbəüz gələndə utanmamaq məramının göstəricisidir. Ona görə də ən real qiyməti həmin o gələcək zaman verəcək. Və onda kimsənin inciməsi, küsməsi artıq heç bir rol oynamayacaq...

Bəli, Kəramətlə birgə başladığımız ədəbiyyat yolunun sağına, soluna, önünə, arxasına çox diqqət yetirmişəm, bu da səbəbsiz olmayıb. Təbii ki, səbəb də Kəramətin sözü, qələmi olubdu. Görmüşəm ki, Kəramət hansı ovqatda, hansı maddi durumda olmasından asılı olmayaraq, sözə qarşı diqqətini, həssaslığını, sevgisini bir iyne ucu boyda da olsa azaltmayıb. Əksinə, yazdığı, oxuduğu, qarşılaşdığı hər təzə sözə, hər təzə fikrə qarşı ürəyi atlanıb. O sözün müəllifinin kim olmasından asılı olmayaraq, Kəramət hər doğulan yeni söz üçün sevinibdi. Ona görə də onun ruhu da, düşüncələri də, elə sevgisi də tər qalıbdı.

Həmin o tər sevgidən doğulan və indi mənim yazı masamın üzərində olan "Xatirə muzeyi (Adam)" kitabını hardasa 10-15 gündür ki, gözədən keçirirəm. Özü də tam səmimi etiraf edirəm ki, bu kitabı hələ oxuyub başa çıxmamışam. Elə imkan düşdükcə kitabı açıram və həmin səhifədəki şeiri oxuyub yenidən qatlayıram.

Və görürəm ki, Kəramət mənim düşündüklərimi, mənim duyduqlarımı, mənim yaşantılarımı özünün şeirinə çevirib. Və yazıb ki:

**Canım, "dərdə döz" demirəm,
Dözümdən yuxarı durmusan.
Nə azardı sözlə çıxmır,
Sözümdən yuxarı durmusan.**

**Daşı da görən-duyan var,
Hər ağızda bir dua var.
Hər izin əkiz tayı var,
İzindən yuxarı durmusan.**

**Qarğıyacaq Tanrım səni,
Söküm, yenə qurum səni.**

**Axı, kimə verim səni,
Özümdən yuxarı durmusan.**

Şeirin altında yazılma tarixi göstərib - 1980-ci il. Elə həmin o tarixin özü də mənim üçün bir işarədir - dənizdən görünən işarə kimi. Deməli, dostum Kəramətin saxlancı qiymətli yatırımlarla zəngindir. Bax, bu şeir kimi. O şeirin qatlarında hər kəsin özündən, sözündən, varlığından yüksəkdə dayanmasının tək cə tərənnümü yox, həm də təqdimatı ifadə olunubdu. Ona görə də Kəramət öz qəhrəmanını bir kimsəyə

verə bilmir. Axı həmin qəhrəman özü-özündən yuxarıdadı.

Kitabın daha bir səhifəsini açıram. Sərbəst vəznə yazılmış bu şeir hardasa söylənən bir xatirəni göz önündə canlandırır. Çünki bu şeirin qəhrəmanı keçmişdə qalan bir adamdı. Keçmişdə qalanların hamısı olmasa da, müəyyən bir hissəsi bizim üçün xatirəyə çevrilib. Bax, elə bu adam kimi:

**- Alo, alo
Cavab versənə
- Mənəm e, mənəm,
40 ilin o tayından
Keçmişdən gələn adam.
- Sən Kə-ra-mət-sən, KƏRAMƏT
Səsinin nəfəsindən tanıram səni.
Susmağından belə...
Ömrümün elçi daşında oturub
səni gözləyirəm.
Harda qalmışdın, ay zalım
- Gəldim, canım-gözüm, gəldim!**

İlk baxışdan bu şeirdə fərqli nə olduğunu bəlkə də başqaları görməyə bilər. Amma mən bu şeiri iki dəfə oxudum. Və gözümün önünə gətirdim ki, Kəramət söz cıgırı ilə gəldiyi 40 ili çox ustalıqla, özünün etibarlı, sədaqətli oxucusuna mesaj edib. Seyrək görünməsini qeybə çəkilmək yox, xatırlanmaq üçün seçib.

Və bu seçimdə də haqlı olubdu. Axı o, ilk sözüylə, nəfəsiylə 40 il əvvəlki Kəramət olduğunu dərhal oxucusunun

yadına salıb, onu gözləyənləri sevindirib. Ona görə də həmin o sevinci "gəldim, canım-gözüm, gəldim!" deməklə şərefləndirib, bölüşüb, özünüküleşdirib.

Oxuculara bu ilin payızında, yeni hardasa bir ay olar ki, təqdim edilən "Xatirə muzeyi (Adam)" kitabı qərribə bir şeirlə açılır üzümüzə. Bu şeirin adı çox sadə və belli bir gerçəklikdir. Hər kəs bilir ki, qurumuş ağacları sulamazlar. Bu gerçəyi poetik müstəviyə gətirmək, şairin baxış bucağı altına salmaq istedad və qabiliyyət tələb edir. Allah

da bu istedad və qabiliyyəti Kəramətə verib. Ona görə də həmin qurumuş ağacın canındakı yangını, onun rüşələ-rindəki qanı görmək doğrudan da çox maraqlı bir tapıntıdır. Şair qardaşımın qəhrəmanının diliylə söylədiyi bu məqamı sizin də diqqətinizə çatdırıram.

**Açıldı sabah,
əlimdə balta
yeridi quruyan ağaca sarı.
Elə yeri yirdi ki,
axşama çatardı on addım yolu.
Gözündən yaş,
baltadan qan damcılayırdı -
balta qan ağlayırdı.**

Hə, zənnimcə, burda şərhe yer qalmır. Sadəcə duymaq, həmin ağacın taleyini öz taleyinə transfer etmək və ağaclaşan ömrün aqibətini düşünmək yetər.

Bax, onda köməyə mütləq Kəramətin "Quş dimdiyi" şeiri gələcəkdi. Özü də qəfil, gözlənilməyən bir məqamda:

**Əllərin əl deyil, quş dimdiydi
Çör-çöp daşımışam, yuva qurmuşam.
Atılan gülləni, daşı "basdırıb"
dönmüşəm yanına arvad-uşağın.**

Düşünürəm ki, şeirin bu kiçik parçası artıq oxucuda şairin təqdim etdiyi fikirlə yanaşı, durumun özünə də dərhal yeni baxışı tuta bilər. Çünki şair əlləri-ni quş dimdiyinə bənzətməklə tək cə

poetik fikri ifadə etmiş olmur. O həm də quş dimdiyi olan əlləriylə cəvildəşən quşcuğaqlara dən daşdığını, dən qazandığını, dən topladığını və bunun üçün də tarana getdiyini söyləməkdən belə çəkinmir. Bax, bu artıq mənə görə poetik tablodu.

Başqa bir şeirində Kəramət vurğulayıb ki, onun heç harda yeri yoxdu. Amma bu "yeri olmamaq" şair sözündü. Ona hamı inanmaya bilər. Mən isə inanıram.

Çünki Kəramət bir şair olaraq öz sevgisini o qədər pak, həm də müqəddəs bir formada, biçimdə görür ki... həmin görünən sevginin təbii ki, cılız məkanda, dar müstəvidə, lap elə bu Yer üzündə yerinin olmaması orijinal bir gerçəklik kimi qəbul edilməlidir. Necə ki, mən bunu belə də qəbul edirəm. Kəramət yazır ki:

**Sənin Mən yerin var, mənim Sən yerin,
Özümdən özümdən döən yerim yox.
Qulaqlar kardısa, laldı hər tərəf,
Qadasi, mənim də dinən yerim yox.**

**Yüz səni Bircəyə, Birə dəyişdim
Ömrü girov qoyub Birə dəyişdim.
Yerimi göylərdən Yerə dəyişdim,
Daha Yerdən yerə enən yerim yox.**

**Ay Yerin uşağı hardan gəlirsən,
Bələkdən gəlirsən, gordan gəlirsən.
Əvvəl-axır birdi, Birdən gəlirsən,
Diri bir, ölü bir...
Ölən yerim yox.**

Bəli, mən Kəramətin bir neçə şeiri barəsində yeni kitabını əlimdə əsas tutaraq oxucu fikirlərini sizinlə bölüşdüm.

Amma elə bilirdim ki, bu hələ başlanğıcdı. Çünki Kəramət kitabında müxtəlif illərin şeirlərini toplamaqla oxucunu zaman körpüsündən sağa-sola keçirir. Bu körpü illəri bir-birinə bağlasa da, amma hərdən adamı dayanmağa, elə körpünün öz üstündə oturub düşünməyə məcbur edir.

Çünki kitabın adı "Xatirə muzeyi (Adam)" olduğundan ordan, yeni o muzeydən bir səs gəlir:

**O ev daha ev deyildi,
Xatirə muzeyidi.
Muzey bələdçisi - Kişi
Yaşanan ömrün səsiydi.
Səsinə unudub getmişdi Qadın.
Bir də ki, kölgəsini unutmuşdu
zalımcasına.
Kölgə param-parça
Qadın səsi ayağıyalın, payı-piyada,
- Mənim yerimdə
başqa qadınla yatma,
E-Şİ-DİR-SƏN-Mİ?
(Bu səsi eşitməmək olar, zalımın qızı).**

İndi siz də eşidin Kəramətin "Xatirə muzeyi (Adam)"-dan dünyanın qapısını döyən səsinə. Görün eşitməyə biləcəksinizmi?